

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА

NO. 7 (3463)

ЧАЦВЕР, 25 ЛЮТАГА, 2016

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Гаворым і разумеём
Стар. 2

Голас пані Эльжбеты
Даследчыца-філолаг з Варшавы нямала паспрыяла наладжванню навуковых і культурных кантактаў паміж Польшчай і Беларуссю
Стар. 3

Байкі збіраюць “лайкі”
Творы народнага пісьменніка Беларусі Кандрата Крапівы чытаюць, цытуюць і любяць юныя карыстальнікі інтэрнэта
Стар. 4

СПАДЧЫНА

Родам з Палесся

Літаратурную вечарыну ў гонар народнага пісьменніка Беларусі Івана Мележа, аўтара сусветна вядомай трылогіі “Людзі на балоце”, правялі беларусы Даўгаўпілса

Сёлетаў Івана Паўлавіча — 95-я ўгодкі. Пра слаўнага сына Палесся, які з вялікай любоўю стварыў высокамастацкія карціны штодзённага жыцця палешукоў, паказаў прыгажосць краю, адлюстравалі думы і пачуцці родных яму людзей, помняць не толькі ў Беларусі. І беларускае таварыства “Уздым” аддало яму даніну павагі: вечарыну да юбілею майстра мы правялі 12 лютага. Спачатку гучалі песні “А ў садзе рэчанька”, “Ружа-кветка”, “Каля грэблі шумяць вербы...”: спявалі артысты гурта Цэнтра беларускай культуры “Пралескі”, якім кіруе Анастасія Малышава. Вітаючы супляменнікаў, консул Генконсульства Беларусі ў Даўгаўпілсе Дзмітрый Канстанцінаў адзначыў, што творы Івана Мележа — гэта

каштоўная спадчына, духоўны скарб усяго беларускага народа.

Кароткі агляд творчасці класіка, са згадкамі цікавых фактаў яго жыцця, зрабіў Аркадзь Немінушчы, доктар, прафесар, выкладчык кафедры славістыкі і русістыкі Даўгаўпілскага ўніверсітэта. Вывучаць літаратуру, лічыць ён, лепш на мове аўтара: у перакладзе губляюцца нюансы твораў. Як вядома, Іван Мележ стаў знакамітым пасля выхаду трылогіі “Людзі на балоце”. Паводле яе рэжысёр Віктар Тураў паставіў фільм, і ўрыўкі з яго мы паглядзелі. Гаварылі пра каларытныя характары галоўных герояў, а гэта, як вядома, жыхары вёскі Курані Васіль Дзятлік і яго каханая-прыгажуня Ганна Чарнушка. Магчыма, так малюніца і эма-

Іван Мележ у двары школы ў Хойніках, дзе вучыўся

Хто чытае яго творы, той лепш разумее беларусаў

цыйна апісаць падзеі мінулага пісьменіку дапамагалі аповеды яго дзеда. Дзякуючы творам Івана Мележа і за

межамі краіны ведаюць, як раней жылі беларусы, якія мы працавітыя, як шануем абрады і традыцыі.

Любімую песню Івана Мележа “Каля грэблі шумяць вербы” спявала Зінаіда Сіліня. Дарэчы, на апошнюю сваю творчую вечарыну пісьменнік запрасіў хор з роднай вёскі, там гучалі народныя песні, мілыя сэрцу класіка. Тое, як і вялікую павагу яго да землякоў-глінішчан, адлюстравалі ў вершы, прысвечаным сябру, Ніл Гілевіч. Магістр філалогіі, бібліятэкарка Таццяна Бучэль, якая вяла вечарыну, прапанавала паслухаць, як гучаць урыўкі з твораў класіка на беларускай і рускай мовах. Усе пагадзіліся: гучанне “ў арыгінале” ярчэйшае, больш уражвае. Урыўкі з трылогіі чыталі Вольга Паўловіч, Яўгенія Гуляева.

Людміла Сінякова, старшыня таварыства “Уздым”

ВЕСТКІ

Свет асвечваецца словам

З нагоды Міжнароднага дня роднай мовы прайшлі культурна-асветніцкія імпрэзы ў розных асяродках Беларусі ды беларускіх суполках замежжа

“Гавары са мной па-беларуску” — такая вечарына прайшла ў Літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа. Як вядома, Пясняр выступаў у абарону роднага слова перад пагрозай суцэльнай русіфікацыі. “Роднае слова, — пісаў ён у 1947 годзе, — гэта першая крыніца, праз якую мы пазнаём жыццё і акаляючы нас свет. Пагэтанам нам неабходна так старанна вывучаць сваю родную мову, ведаць і любіць лепшыя творы беларускай літаратуры”. Перад смерцю Пясняр напісаў “Ліст аб стане беларускай мовы і далейшым развіцці культуры ў рэспубліцы”, які доўгі час быў засакрэчаны. На жаль, і сёння той коласаўскі заповіт гучыць надзённа: “Установы сталіцы вывелі з абыходку беларускую мову: на ёй не вядзецца перапіска, на ёй не гавораць з наведвальнікамі, у гарадах няма беларускіх шмільд і надпісаў, мала беларускіх афіш і плакатаў”.

Дзень роднай мовы святкавалі і ў Беларусі дзяржаўным музей народнай архітэктуры і побыту, што ў мінскім прадмесці. Былі там крэатыўныя хады: беларускую дыктоўку госці пісалі ў сапраўдным будынку школы па старых падручніках, была і экскурсія па той школе ад настаўніцы Анэлі. А яшчэ — выстава беларускіх кніг пачатку XX стагоддзя з фондаў музея, анімацыйны паказ “Беларускія прымаўкі” ў доме XIX стагоддзя...

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

У Малдове — на роднай мове

Іван Ждановіч

Юбілейны, 20-ы выпуск радыёперадачы “Беларуская крыніца” прагучаў на Малдаўскім радыё

Пра тое, што ў радыёэфіры Малдовы з’явілася перадача на беларускай мове, газета пісала (“Маём сваё слова!”, ГР, 21.08.2014) — публікацыю можна знайсці ў інтэрнэце. Яе падзаглавак: “Упершыню за гады існавання Малдаўскага радыё на ім загучала беларуская мова. Дзякуючы суайчыннікам у Кішыніёве”. Праект аказваўся жывучым ды ўдалым! Стваральнік перадачы, яе рэдактар і вядучы — ураджэнец Капыльшчыны Генадзь Зяньковіч. Профі: выпускнік факультэта журналістыкі БДУ 1971 года. Ён у курсе ўсіх грамадска важных спраў беларусаў Малдовы, бо ўзначальвае і Міжнароднае таварыства дружбы і супрацоўніцтва “Малдова—Беларусь”, і Асацыяцыю беларусаў муніцыпалітэта Кішыніёў “Беларусь”. З гучавых файлаў, якія рэгулярна дасылае ў рэдакцыю

супляменнік, мы ведаем і рэжысёра перадачы: гэта Анжэла Ціцвявой-Дараган. Дзякуем вам, сябры!

Святочны радыёэфір

Напярэдадні Новага года Генадзь Зяньковіч звярнуўся ў рэдакцыю з прапановаю даслаць віншаванне для супляменнікаў — і яно прагучала ў святочным эфіры, разам з Каляднай песняю “Сонца-Хрыстос” кампазітаркі Таццяны Моўчан. Калядную перадачу, у якой фонам гучалі цымбалы, адкрыў Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Малдове Сяргей Чычук. Вітаючы і віншуючы сваіх супляменнікаў на беларускай мове, ён расказаў, як развіваліся беларуска-малдаўскія адносіны. Сяргей Мікалаевіч падкрэсліў: між краінамі доўжыцца стабільны, актыўны палітычны дыялог на найвышэйшым узроўні. Дыпламат згадаў пра леташні візіт Прэзідэнта Малдовы Нікалаэ Цімафіці ў Беларусь і што абедзве краіны застаюцца важнымі эканамічнымі партнёрамі, яны зацікаўлены ва ўсебаковым развіцці супрацоўніцтва. У прыватнасці, у Мінску прайшло 16-е пасяджэн-

не Міжрадавай беларуска-малдаўскай камісіі па гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве. Беларусь — найбуйнейшы спажывец прадуктаў вінаробства, агародніцтва Малдовы: на яе прыпадае каля 30% экспарту віна-гарэлачнай і каля 20% садавінна-гароднічнай малдаўскай прадукцыі. Наладжана зборка беларускіх тралейбусаў і трактараў МТЗ у Кішыніёве. А ў Гагаузіі збіраюць бабруйскія трактары малой магутнасці. У Мінску плануецца пачаць розліў ігрыстых вінаў з Крыковы. Ёсць дагавор аб пастаўцы беларускіх аўтобусаў для горада Архея. Актыўная супраца і ў міністэрстваў унутраных спраў абедзвюх краін, у тым ліку і на карысць гандлёва-эканамічных кантактаў. Значнаю падзеяй назваў дыпламат і леташнія Дні культуры Беларусі ў Малдове, калі Кішыніёў наведвала беларуская дэлегацыя на чале з Міністрам культуры Барысам Святловым.

Важнае, па словах Сяргея Чычука, і ўзаемадзяненне нацыянальных акадэміяў навук Беларусі ды Малдовы: яны распрацавалі План сумесных дзеянняў на 2016 год. З ініцыятывы

На Калядным свяце ў Кішыніёве

Пасольства, пры спрыянні Нацыянальнай камісіі Малдовы па справах ЮНЕСКА распачата супраца ў галіне адукацыі паміж гарадскімі ўладамі Мінска і Кішыніёва. Будуць абмены вучнямі, выкладчыкамі, узаемны ўдзел у курсах павышэння кваліфікацыі настаўнікаў, сумесныя даследванні ў сферы педагогікі. З абодвух бакоў да супрацы ёсць узаемная зацікаўленасць. → **Стар. 2**

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

У Малдове — на роднай мове

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Пашыраюцца і міжрэгіянальныя кантакты братніх краін: падпісана Пагадненне аб гандлёва-эканамічным і культурным супрацоўніцтве паміж Гагаузіяй і Мінскім аблвыканкамам, прыняты План мерапрыемстваў на 2015-17 гады па рэалізацыі Пагаднення аб супрацоўніцтве паміж Гагаўскім аўтаномным утварэннем і Магілёўскім аблвыканкамам. Быхаўскі райвыканкам падпісаў пагадненне аб супрацоўніцтве з Чадыр-Лунгскім раёнам. “Сёння мне прыемна адзначыць, што беларуская дыяспара ў Малдове ўносіць свой пасільны ўклад ва ўмацаванне і развіццё ўсяго комплексу беларуска-малдаўскіх адносін”, — падкрэсліў дыпламат.

Заслугуе павагі, што стваральнікі перадачы падалі віншаванні як епіскапа Рымска-каталіцкай епархіі Кішынёва Антона Коша, так і святара Прусаўскай царквы Малдовы Максіма-Мяленця. Хоць гаварылі абодва па-руску, але ж вядучы перакладаў іх прамовы на беларускую мову. “Хай гора і гнёў знікнуць з нашых душаў, а замест іх прарастуць мір і спакой”, — казаў праслаўны святар. І выказаў спа-дзяванне, што “святая на некаторы час адарвуць нас ад манітораў і экраны, аб’яднаюць ці то ў храме, ці то за святлочным сталом, адраджаючы ў кожным з нас дзіцячую чысціню, радасць і веселасць”. Прыгожа, па-беларуску гучаў распеў “Ойча наш” — запіс святароў Гродзенскай епархіі. Вядомая малітва спявалася так: “Ойча наш, каторы ёсць у небе! Свяціся імя тваё, прыйдзі валадарства тваё, будзь воля твая як у небе, так і на зямлі. Хлеба нашага штодзённага дай нам сёння. І адпусці нам грахі нашы, як і мы адпушчам вінаватым нашым. І ня ўводзь нас у спакусу, але збаў нас ад злага”.

У адрас перадачы прыйшлі дзясяткі віншаванняў, з розных краін. Іх даслалі былі консул Беларусі ў Малдове Аляксандр Мацуюкоў (працаваў у Ашгабаце, нядаўна вярнуўся ў Мінск), супрацоўніца НАН Малдовы, доктар навук беларуска Кацярына Кухарук, грамадскі дзеяч Вольга Радава, кіраўнікі шэрагу грамадскіх суполак Малдовы, член савета беларусаў Швецыі Ірына Азаранка,

Беларускі з Кішынёва памятаюць пра свае родавыя карані

заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Дзмітрый Ровенскі, супрацоўнікі Згуртавання беларусаў свету “Бацькаўшчына”, старшыня беларускай суполкі Адэсы Фёдар Кавалевіч, старшыня беларускай грамады ў Гагаузіі Ірына Кіровіч ды іншыя. Расказаў вядучы і пра Каляднае свята для дзяцей, якое ладзіў Беларускі культурны рух Малдовы. Рэй вялі Ганна Мазур-Вайняровіч ды яе памочнікі. Гучалі і фрагменты таго вялікага канцэрта-спектакля. На яго заканчэнне старшы саветнік Пасольства Аляксандр Істомін выказаў удзячнасць тым, хто зрабіў свята: і таксама па-беларуску.

Ля мікрафона — “круглы стол”

Генадзь Зяньковіч даслаў у рэдакцыю і 20-ы, юбілейны выпуск “Беларускай крыніцы”, другі ў гэтым годзе. Вядучы казаў, якім сапраўды лютым быў раней другі месяц года, цёпла ўгадваў маленства з моцнымі зімовымі маразамі, катаннем на санках і лыжах. Гаварыў пра вячоркі, якія і цяпер жывыя на Беларусі. І нібы ў працяг традыцыі “на вячоркі” ў студию да Генадзя прыйшлі кіраўніца Беларускага культурнага руху Малдовы Ганна Мазур-Вайняровіч ды

мастак, намеснік старшыні Беларускай грамады ў Малдове Вячаслаў Ігнаценка. Гаварылі пра справы году мінулага, планы на 2016-ы. А на пачатак размовы гучаў запіс фрагмента інтэрв’ю з Паслом. Сяргей Чычук паведаміў, што Ганна Бабіна, кіраўніца беларуска-малдаўскага сумеснага прадпрыемства “Керамін Груп”, прыняла рашэнне: выдзеліць у будынку гандлёвага цэнтра памяшканні пад Беларускі культурны цэнтр у Кішынёве. Такі прыклад партнёрства паміж бізнэсам і беларускай культурай, лічыць Пасол, варты пераймання і ў іншых краінах. Летась Міністр культуры Беларусі Барыс Святлоў, наведваючы Кішынёў, перадаў беларускім суполкам некалькі народных строяў, гутарыў з актывістамі пра надзённыя клопаты беларускай дыяспары. Міністэрства культуры і вядзе падрыхтоўчыя работы па распрацоўцы дызайн-праекта абсталявання БКЦ, конкурс на які абвешчаны “Керамін Груп”. “Упэўнены: сумеснымі намаганнямі Пасольства, кіраўніцтва “Керамін Груп” і суполак беларускай дыяспары ў Малдове мы здолеем належным чынам арганізаваць работу будучага Культурнага цэнтра, — падкрэсліў Сяргей Чычук. — Давайце зробім так,

каб усе беларускія суполкі Малдовы адчувалі сваю далучанасць да гэтай дзейнасці”.

Як арганізаваць працу Культурнага цэнтра? Пытанне абмяркоўвалі і на пасяджэнні Каардынацыйнай рады аб’яднанняў беларусаў Малдовы. Пра тое пайшла размова і ў радыёстудыі. Вячаслаў Ігнаценка выказаў падзяку беларускай Амбасадзе — за памяшканне для сустрэчы: “Рада зноў працуе, амаль што пасля трохгадовага перапынку. І гэта для ўсіх беларусаў Малдовы — значная падзея”. Ён расказаў, што на пасяджэнні былі “кіраўнікі беларускіх суполак з абодвух берагоў Днястра”. Гаварылі пра зробленае за год, вызначаліся з планами на будучыню.

Ганна Мазур удакладніла: Каардынацыйная рада створаная на добраахвотных пачатках, яна каардынуе дзейнасць грамадскіх суполак беларусаў, прадстаўляе іх інтарэсы як у Малдове, так і ў Беларусі. Гэта, лічыць Ганна, вядатны прыклад якаснага ўзаемадзеяння грамадскай ініцыятывы і афіцыйнага беларускага дыпрадстаўніцтва. Рада створана, каб абараняць правы ды інтарэсы сябраў беларускіх суполак, спрыяць зберажэнню ды пашырэнню белару-

скай культуры, традыцыі і самабытнасці беларусаў. На пасяджэнні Рады былі кіраўнікі васьмі грамадскіх суполак з дзесяці зарэгістраваных. Вырашалася і пытанне аб рэгістрацыі БКЦ на базе сумеснага прадпрыемства “Керамін Груп”. Гэта, удакладніла Ганна, будзе культурная ды інфармацыйная пляцоўка для ўсіх беларусаў Малдовы. Дарэчы, яе актывісты дыяспары шукалі не адзін год. “Месца што трэба: светлае памяшканне, вялікае, у цэнтры горада”, — апісвае яго вартасці Вячаслаў Ігнаценка. Генадзь Зяньковіч дадае: недалёка ад чыгуначнага вакзала. 3 часам, даведваемся з размовы ў студыі, там будзе і бібліятэка, і месца для заняткаў гурткаў, а можа і нядзельных класаў беларускай мовы. І выставы карцін, малюнкаў можна будзе праводзіць. Цікава, што на Радзе кожная суполка вылучыла аднаго актывіста, і тыя фізічныя асобы сталі сузаснавальнікамі БКЦ. Надалей пасяджэнні Рады будуць праходзіць штоквартальна, яе старшыней на год абрана Тамара Ломцева: яна шмат гадоў узначальвае суполку ў Ціраспалі.

На Радзе Беларускі культурны рух Малдовы рэкамендаваў усім беларускім суполкам Малдовы распрацаваць свае прапановы ў Дзяржпраграму “Беларусы ў свеце” на 2016-20 гады. Уздымалася пытанне: ці можна на базе афіцыйнага сайта беларускай Амбасады зрабіць інфляцоўку для грамадскіх суполак дыяспары? Актывісты лічаць, што там можна было б размяшчаць вартую ўвагі інфармацыю. Рада сфармулявала і такую прапанову: разгледзець пытанне аб увядзенні ў бюджэт Амбасады “мэтавага артыкула расходаў па падтрымцы суайчыннікаў за мяжой”. Дарэчы, гаварылі ў радыёэфіры ўдзельнікі “круглага стала”, некаторыя дыпрадстаўніцтвы ў Малдове ўжо маюць магчымасць выкарыстоўваць сродкі дзяржбюджэту сваіх краін для працы з дыяспарай.

Напрыканцы размовы Генадзь Зяньковіч зачытаў паведамленне з Мінкультуры Беларусі: “Пажаданні беларускіх суполак Малдовы будуць улічаны пры складанні планаў на 2016 год”.

ВЯРТАННЕ ДА ВЫТОКАЎ

Гаворым і разумеем

Кацярына Мядзведская

Падручнік “Белорусский язык для стран СНГ” — добры памочнік для тых, хто жадае вывучыць мову як з дапамогай выкладчыка, так і самастойна

Электронная версія дапаможніка “Белорусский язык для стран СНГ”, падрыхтаванага выкладчыкамі кафедры беларускай мовы і літаратуры Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта, з’явілася ў вольным доступе на сайце Маскоўскага лінгвістычнага ўніверсітэта. Знайсці яго можна па спасылцы <http://www.linguanet.ru/collaboration/uis/ResursSNG-2012/belorusSNG-2012.pdf>. “Па гэтым падручніку можна вывучыць беларускую мову як “з нуля”, так і аднавіць былыя веды”, — упэўнены адзін з яго аўтараў, загадчык кафедры беларускай мовы і літаратуры МДЛУ Пятро Васючэнка. Займацца можна і самастойна. Выданне добра ілюстраванае, мае пры сабе і аўдыякурс на CD-дыску.

А ў электроннай версіі дапаможніка гукавыя файлы можна спампаваць асобна. Даступнаю мовай выкладзены асновы граматыкі, сабраны заданні па маўленні, чытанні, аўдзіраванні, пісьме. Ёсць і розныя дыдактычныя матэрыялы: фанетычныя, граматычныя, камунікатыўныя заданні. Сярод тэксаў для чытання знаходзім пазнавальныя: напрыклад, пра развіццё беларускай мовы. Прадстаўлены і шэраг даведчаных матэрыялаў, даволі вялікія руска-беларускі ды беларуска-рускі слоўнікі.

Дапаможнік “Белорусский язык для стран СНГ” прызначаны перш за ўсё для замежнікаў. Па ім навучаюцца студэнты-замежнікі і ў МДЛУ. Пятро Васючэнка мае водгукі самых станоўчыя. Нават навучэнцы з Аргенціны ды Конга авалодваюць моваю: пад канец навучальнага курса свабодна гавораць па-беларуску. Упершыню падручнік выйшаў у 2012-м, да 20-годдзя заснавання СНД. Тады кожная з краін-удзельніц выдала такі дапаможнік па сваёй мове па-руску. Тыраж быў невялікі, і кнігі хутка разышліся.

Урокі беларускай мовы — гэта ўрокі патрыятызму

Іх атрымалі Цэнтры беларускай культуры ў краінах СНД, пасольствы розных краін у Беларусі. Пятро Васючэнка паведаміў: сёлета запланавана пераўданне дапаможніка, будзе рыхтавацца таксама падручнік па беларускай мове для больш глыбокага яе вывучэння.

Дарэчы.

З 1 лютага ў маскоўскай “Школе моваў суседзяў” адкрыліся бясплатныя курсы па вывучэнні беларускай ды іншых моваў краін СНД. Першымі вучнямі беларускага класа сталі 30 чалавек. Большасць з іх — этнічныя беларусы, іншыя — студэнты-філолагі, дыпламаты. Урокі праходзяць раз на тыдзень. І да канца мая слухачы змогуць навучыцца

чытаць, пісаць, перакладаць і больш-менш гаварыць па-беларуску. “Школа моваў суседзяў” — гэта яшчэ і адмысловы лекторы: гісторыкі, культурологі, журналісты, падарожнікі расказваюць навучэнцам розныя гісторыі ды цікавыя факты пра народы і краіны СНД. Увогуле ж “Школа моваў” — некамерцыйны праект, арганізаваны пры садзеянні Фонду падтрымкі публічнай дыпламатыі імя А. Гарчакова. Цяпер, хто жадае, можа вывучыць адну з моваў дзесяці краін СНД: як беларускую, так і азербайджанскую, армянскую, казахскую, кыргызскую, малдоўскую, узбекскую, таджыкскую, туркменскую, украінскую. Аўдбор слухачоў — па матывацыйных лістах.

ВЕСТКІ

Радзіма — гэта святое

У мінскім музеі “Дом Ваньковічаў” прайшла вечарына, прысвечаная памяці Тадэвуша Рэйтана

Раней імя наваградскага пасла ад Вялікага Княства Літоўскага на сойм Рэчы Паспалітай 1773-75 гадоў, абаронцы незалежнасці Бацькаўшчыны было вядома і на радзіме Тадэвуша Рэйтана, і па-за яе межамі. Пра пашану да земляка-“літвіна” сведчаць літаратурныя і мастацкія творы шэрагу славуных дзеячаў мінулага. Пазней яго імя адышло ў нябыт. Нанава адкрыў для нас постаць патрыёта Уладзімір Караткевіч. Шмат зроблена па ўшанаванні памяці героя летась, калі адзначаліся яго 275-я ўгодкі: былі імпрэзы ў Нацыянальнай бібліятэцы, Цэнтры сучаснага мастацтва, Палацы мастацтваў, а таксама ў Навагрудку, Пружанах. А ў вёсцы Грушаўка, у былой сядзібе роду Рэйтанаў, трэці раз прайшоў фэст “ДАХ”: арт-суполка імя Тадэвуша Рэйтана ладзіла яго сумесна з уладамі Ляхавіцкага раёна.

СЯБРЫ БЕЛАРУСІ

Голас пані Эльжбеты

Даследчыца-філолаг з Варшавы нямала паспрыяла наладжванню навуковых і культурных кантактаў паміж Польшчай і Беларуссю, піша навуковыя працы па-польску і па-беларуску

Адам Мальдзіс

Часам адно прозвішча можа выклікаць шэраг розных асацыяцый, успамінаў. Так было і на гэты раз. Мне прапанавалі напісаць прадмову да кніжкі, што рыхтуецца ў Мінску да 85-х угодкаў польскай даследчыцы-філолага і дыпламата Эльжбеты Смулковай. Праглядаў нататкі з 90-х, калі яна актыўна ўдзельнічала ў беларусазнаўчым руху, была першым Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Рэспублікі Польшча ў Рэспубліцы Беларусь (1992—1995). Гартаў свой “Рымскі дзёнік”, пісаны з 29 красавіка па 6 мая 1990 года і часткова апублікаваны ў кнізе “І ажываюць спадчыны старонкі” (1994). І толькі цяпер зразумеў: цяжка перабольшыць значэнне апісаных там падзей. Бо адбыліся яны напярэдадні абвешчання беларускай незалежнасці — прыняцця 27 ліпеня 1990 года Вярхоўным Саветам БССР “Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі”. Прынамсі, тое мерапрыемства, якое ўвайшло ў гісторыю як “Рым-І”, рыхтавала і ў нашым грамадстве зразуменне названай Дэкларацыі. З Рыма ж ці не ўпершыню так яўна ішоў пасыл найперш тром суседнім краінам (Літве, Польшчы і Украіне), а потым і ўсёй Еўропе, свету аб праве беларусаў на ўласную гісторыю, мову, дзяржаўнасць.

Прафесар Эльжбета Смулкова натуральна ўваходзіла тады ў склад нешматлікай польскай дэлегацыі, я ж быў у яшчэ меншай беларускай. Канферэнцыя праходзіла ў акружаных пальмамі ды пініямі, абнесены высокімі сценамі пакояў Міжнароднага цэнтра імя святога Джавані. На першым пасяджэнні кожны меў магчымасць і права гаварыць тое, што пажадае. Я расказаў пра трагічнасць Чарнобыльскай катастрофы і неабходнасць еўрапейскай дапамогі

яе ахвярам не толькі ва Украіне, але і ў Беларусі. Прычым спачатку, прызнацца, мне ўдзельнікі не дужа й верылі... Далейшыя даклады і паведамленні былі скіраваныя на адладку дыялогу, узаемаразумення паміж прадстаўнікамі чатырох дзяржаў, якія адраджаліся на тэрыторыі колішняй Рэчы Паспалітай.

Спачатку, калі па шчырасці, я і мае калегі ды і прадстаўнікі беларускай дыяспары з Вялікабрытаніі, ЗША пабойваліся будучых выступленняў польскіх дэлегатаў: зноў, маўляў, пачнуць згадваць належнасць беларусаў да іхніх “крэсаў усходніх”... Але прафесар Ежы Клачоўскі з Любліна, тады прадстаўнік

перакладу на тры іншыя мовы з двума засярагамі: не абражаць іншыя народы і розным аўтарам не супярэчыць адзін другому. Да прыкладу, не варта пісаць літоўцам, што некалі іх продкі, жамойты, быццам бы заваявалі русінаў, продкаў сённяшніх беларусаў. Бо інакш чаму тыя “заваёўнікі” карысталіся канцылярскай моваю русінаў?

Забягаючы наперад, скажу: беларусы, палякі ды ўкраінцы тыя разумныя патрабаванні выканалі неўзабаве пасля канферэнцыі або з невялікай правалокай. А літоўцы — толькі праз дваццаць год, тое зрабілі чатыры іншыя аўтары і толькі ў дачыненні да Вялікага Княства Літоўскага...

На сустрэчы з Папам рымскім. 1 мая 1990 г.

Польшчы ў ЮНЕСКА, скіроўваў дыскусію вельмі тактоўна. Суседзі з Літвы, які забыўшыся пра добрасуседства і ўзаемадапамогу ў часы агульнага Вялікага Княства Літоўскага, павялі сябе даволі агрэсіўна: маўляў, і забраны ад іх “Мінск Літоўскі” трэба ім аддаць, і “Брэст Літоўскі”, і нават “Палессе Літоўскае”, а што “Наўгардукас” і “Гардзінас” — то і ў першую чаргу... На выпадкі мы адказвалі то са смехам, то з абурэннем, а прафесар Клачоўскі прапановаў прысутным напісаць гісторыі сваіх дзяржаў паводле свайго нацыянальнага разумення, а пасля выдання садзейнічаць іх

Але лепш позна, чым ніколі. А галоўнай “прымірыцельскай” “Рыма-І” была прафесар Смулкова. Яе пазіцыя выявілася нам 1 мая 1990 года, пасля выступлення айца Аляксандра Надсана, які быў апостальскім візітарам і дырэктарам Беларускай бібліятэкі і музея імя Францішка Скарыны ў Лондане. Летась ён адышоў у іншы свет. Цытую свой тагачасны запіс: “Свой даклад пра рэлігійнае жыццё ў Беларусі ён пачаў з эмацыйнага расказу пра Чарнобыльскую трагедыю (і тым пацвердзіў мае выступленне. — А.М.), заклікаў прысутных аказ-

ваць дапамогу яе ахвярам (на наступны дзень мінчанам прывезлі ў Цэнтр першыя корабы з лекамі. — А.М.). Потым гаварыў, што і праваслаўная царква, і асабліва каталіцкі касцёл не дужа паварочваюцца да беларускага нацыянальнага адраджэння, прывёў таму прыклады. Бог добры, закончыў ён сваё выступленне, у яго ёсць месца для ўсіх. То чаму ж тады не знаходзіцца месца для беларусаў?!”

Крыху нечакана для нас Аляксандра Надсана падтрымалі варшаўскія вучоныя. Прафесар Смулкова сцвердзіла, што касцёл каталіцкі на Беларусі (а яна добра спазнала яго ў час шматлікіх лінгвістычных экспедыцый. — А.М.) павінен паслугоўвацца не толькі польскай, але і беларускай моваю, бо інакш людзі проста адыдуць ад яго. Калі місіянеры едуць, скажам, да папуасаў, то найперш вучацца гаварыць па-папуаску. Дык чаму ж тады гэтак правіла ігнаруюць ксяндзы, якія з Польшчы скіроўваюцца цяпер у Беларусь?!”

А вечарам таго ж дня ўдзельнікаў форуму запрасілі ў Ватыкан, на сустрэчу з Архіепіскапам Янам Паўлам II, ініцыятарам канферэнцыі, цяпер ужо кананізаваным. Нечакана дэлегаты-беларусы даручылі асноўнае выступленне зрабіць мне, і я, уручыўшы Папе рымскаму юбілейнае энцыклапедычнае выданне, прысвечанае Франціску Скарыне, распачаў словамі: “Ойча святы! Дрэнна дзеецца з Касцёлам каталіцкім на Белай Русі...” Потым мае думкі прадоўжылі прафесар Эльжбета Смулкова, мінскі кандыдат навук Вячаслаў Вярэніч. І пасля кожнага выступлення Архіепіскап аптымістычна ўздыхаў: “Nie wszystko odrazu. To przeniec proces”.

І працэс пайшоў! Яго паскарала вопытная і энергічная прафесар Эльжбета Смулкова. Летам таго ж 1990-га яна сабрала ў Польшчы вучоных-гуманістаў з

Прафесар Эльжбета Смулкова

розных краін, каб па прыкладзе ўкраінцаў распачаць стварэнне Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, выбраць старшыню яе аргкамітэта. Калі ўрэшце тайным галасаваннем выбралі мяне, то пані Смулкова знайшла слушныя аргументы за тое, каб першы Кангрэс беларусістаў правесці не пазней мая наступнага года. І вось на майскім ўстаноўчым форум у 1991-м з’ехаліся ў Мінск літаратуразнаўцы, мовазнаўцы, гісторыкі, мастацтвазнаўцы з 23 краін.

Першым ганаровым сябрам асацыяцыі быў выбраны на кангрэсе нашчадак князёў Мсціслаўскіх і Заслаўскіх, мецэнат і прафесар Анджэй Цеханавецкі (Англія). Яго, як і прафесара Смулкову, і мяне, турбавалі слоўныя канфлікты паміж літоўскімі ды беларускімі гісторыкамі на “Рыме-І” і наступным “Рыме-ІІ” у Любліне (Польшча, 1991). Таму неўзабаве Смулкова прапанавала мне: “А давайце злётаем разам у Лондан, далучым яшчэ каго з гісторыкаў. Можна, пан Цеханавецкі фінансава дапаможа нам, беларусістам, правесці канструктыўны “круглы стол” з літоўцамі”. І наша падарожжа разам з сябрам МАБ Генадзем Сагановічам адбылося ў лютым 1992-га, а вясной і летам таго ж года ў Мінску і мястэчку Гервяты Астравецкага раёна, дзе жывуць этнічныя літоўцы (беларускі ксёндз адправіў нам у касцёле імшу на літоўскай мове, а літоўскі — на беларускай) ішлі пасяджэнні, прысвечаныя супольнай спадчыне Вялікага Княства Літоўскага. На жаль, запрашаныя літоўскія ўдзельнікі “Рыма-І” і Гервяты не прыехалі.

Як і на канферэнцыю “Рым-IV”, якая прайшла ў Гродне (1993). А ў час “Рыма-V”, што адбыўся ў Тракаі (1995), у вільнюскім друку з’явіліся такія тэндэнцыйныя артыкулы пра беларускіх гісторыкаў, што далейшыя правядзенні “Рымаў” увогуле спыніліся. І толькі ў апошні час адносіны паміж беларускімі ды літоўскімі даследчыкамі ВКЛ, у тым ліку спадчыны Францыска Скарыны, пачалі нармалізавацца.

Затое з прыездам у Мінск у 1992 годзе першага польскага амбасадара Эльжбеты Смулковай навуковыя і культурныя кантакты паміж Беларуссю і Польшчай ажывіліся. Часцейшымі сталі абмен канцэртамі і спектаклямі, правядзенне навуковых канферэнцый і выданне іх матэрыялаў. Помню, разам ездзілі ў Астравецкі раён, на маю радзіму, для сустрэчы з прадстаўнікамі мясцовай польскай дыяспары. Прафесар Смулкова працягвала ўдзельнічаць у беларускіх навуковых даследаваннях, і я сёння не ведаю, якіх навуковых прац у яе болей: на польскай мове ці на беларускай. Скажу пра польскую каляжанку ў сувязі з яе юбілеем: мы абодва людзі этнічнага і культурнага памежжа, мы — паміж заходнім і ўсходнім славянствам, паміж Захадам і Усходам. Нарадзіліся і жывем там, дзе скрыжоўваюцца, узаемаўзбагачаючыся, розныя культуры. Яна нарадзілася ў галіцкім Львове, я — у Падвіленскім краі. І заканамерна мы належым некалькім культурам. І таму, віншуючы Вас, гаспадарыня прафесар, з юбілеем, традыцыйна ўсклікаю: Sto lat!

ПАРАЛЕЛІ

Двое ў адным часе

Сяргей Шычко

Пісьменнікі Якуб Колас і Лу Сінь жылі ў розных краінах, аднак тварылі прыкладна ў адну пару

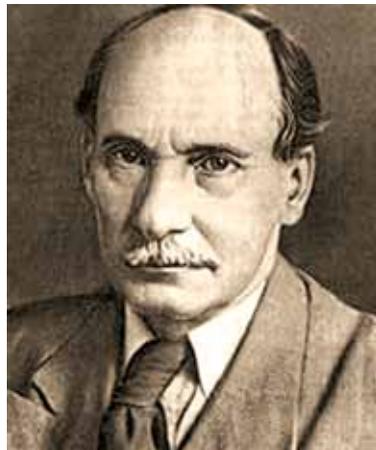
Цікава бывае паглядзець на вядомыя ўжо нам з’явы, творы, асобы вачыма замежных сяброў. Так было і на гэты раз. У Літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа прайшла цікавая міжнародная вечарына. Яна прысвечалася 135-годдзю кітайскага пісьменніка Лу Сіня (1881—1936) і 110-годдзю з пачатку літаратурнай дзейнасці Якуба Коласа. Удзел у імпрэзе прынялі кітайскія і беларускія студэнты, пісьменнікі, журналісты, му-

зейныя работнікі.

Усіх вітаў першы сакратар Пасольства Кітая ў Беларусі Чжан Хунвэй. “І Лу Сінь, і Якуб Колас — пісьменнікі адной часовай прасторы, адных сацыяльных перакананняў, — заўважыў кітайскі госць. — А з вышыні часу хіба ж не цікава зазірнуць у іх творы, шукаючы падабенства, аднолькавыя сімвалы?.. Мне прыемна ўсведамляць, што пашыраецца прастора кітайскага мастацкага слова ў Беларусі. Думаю, адзін з заснавальнікаў сучаснай кітайскай літаратуры Лу Сінь быў бы задаволены, калі б ведаў многія факты сённяшняга беларуска-кітайскага літаратурнага пабрацімства...”

Вёў вечарыну лаўрэат Дзяржпрэміі

Беларусі, вядомы паэт і перакладчык Мікола Мятліцкі. Яго досвед у беларуска-кітайскіх мастацкіх стасунках немалы: Мікалай Міхайлавіч, як вядома чытачам “Голасу Радзімы”, падрыхтаваў і выдаў аўтарскую кнігу перакладаў “Пад крыламі Дракона: Сто паэтаў Кітая”. Пра любоў да Кітая ды ўласныя паездкі ў Паднябесную, пра знаёмства з перакладчыкам Гао Манам распавёў паэт, празаік, публіцыст і перакладчык Навум Гальпяровіч. Дырэктар — галоўны рэдактар Выдавецкага дома “Звязда” Аляксандр Карлюкевіч расказаў пра выданы ў “Звяздзе” кнігі кітайскіх паэтаў Ван Вэя, Лі Бо, Ду Фу, Ай Ціна. А цяпер у серыі “Светлыя знакі. Паэты

Якуб Колас

Лу Сінь

Кітая” падрыхтаваны новы зборнік, на гэты раз — вершаў Лі Хэ. Выступоўца адзначыў: у значнай ступені праект рэалізоўваецца дзякуючы руплівасці перакладчыцы Алены Раманоўскай. Яна — усходназнаўца-міжнароднік, праходзіла гадавую стажыроўку ў

Цяньцзіньскім універсітэце (КНР) па спецыяльнасці “Кітайская мова”. У новай кнізе будзе як яе пераклады, так і пераклады іншых твораў, зробленыя дзякуючы падрадоўнікам, якія падрыхтавала з мовы арыгінала Алена Раманоўская.

ПЕРАЕМНАСЦЬ

Байкі збіраюць “лайкі”

Творы народнага пісьменніка Беларусі Кандрата Крапівы чытаюць, цытуюць і любяць юныя карыстальнікі інтэрнэта

Кацярына Мядзведская

Сучасных юнакоў і дзяўчат цяжка чым-небудзь здзівіць... Пра тое сёння часта гавораць псіхолагі, ведаюць уласнага досведу бацькі, педагогі. Нядаўна ж супрацоўнікам Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа НАН удалося зрабіць, здавалася б, немагчымае: захапіць дзесяцікласнікаў адной з мінскіх школ аповедам пра жыццёвы і творчы шлях вучонага, паэта, драматурга, сатырыка, перакладчыка Кандрата Крапівы. Як тое ўдалося? Бо арганізатары імпрэзы крэатыўна спалучылі вусную і візуальную інфармацыю ды ўключылі вучняў у так званы інтэрактыў: гульні, квэсты, конкурсы.

Сустрэча ладзілася напярэдадні Міжнароднага дня роднай мовы, пачалася з успамінаў. Тры гады таму тыя ж вучні, што сабраліся ў бібліятэцы, услых — выразна і змацыйна — чыталі вершы Максіма Багдановіча. Тады сямікласнікаў запісалі на відэакамеру. На свяце беларускай мовы хлопцы і дзяўчаты пабачылі той змантаваны фільм — і саміх сябе ў

КАЦЯРЫНА МЯДЗВЕДСКАЯ

Пісьменнік Мікола Чарняўскі расказваў школьнікам пра сустрэчы з Кандратам Крапіваю

галоўных ролях. Радасці не было межаў! У такім узнёслым настроі прайшла і сустрэча з пісьменнікам Міколам Чарняўскім. Ён расказваў, як адкрыў для сябе творчасць Крапівы. У дзяцінстве яго, вядома ж, не было электронных бібліятэк ды кішэнных чытальных прыладаў. Затое мелася невялікая вяскова-бібліятэка з некалькімі кніжнымі шафамі ды хата-чытальня, дзе ён ажно да дзірач зачытваў некаторыя часопісы. Неяк трапіў яму на вочы нарыс Крапівы пра партызана Мішу Сільніцкага, героя Вялікай Айчыннай вайны. Мікола Чарняўскі прызнаецца: перачытваў яго зноў і зноў, прычым захапляўся як подзвігам хлопца, так і моваю, якую на-

рыс быў напісаны. Пасля былі асабістыя сустрэчы з Кандратам Кандратавічам. Той быў ужо віце-прэзідэнтам Акадэміі навук БССР, а малады карэспандэнт часопіса “Бярозка” Мікола Чарняўскі прыносіў на вычитку “мэтру” артыкулы ды гранкі “Загадка дзеда Кандрата”. Паэт апісвае Крапіву: “Сур’ёзны, задумлены, з вялікай лупай у руках, а вакол яго — шмат папер, старонак руска-беларускага ды беларуска-рускага слоўнікаў, якія ён тады рэдагаваў. Кожнае слова Крапівы — трапнае, да месца. Калі і гаварыў, што непрыемнае, то з гумарам. Бо і гэта ж талент: у вочы казаць пра недахопы”.

Што да крапівоўскіх баек, то іх

школьнікі на сустрэчы і чыталі, і на памяць расказвалі. Іх, дарэчы, на розных форумах у нэце часта пазначаюць “лайкамі”: моладзі падабаюцца! А знакамітую “Дзед і баба” выканалі “па ролях”. Пад час мультымедынай прэзентацыі даведаліся пра Лондан 1946 года: там акадэмік Крапіва быў у складзе беларускай дэлегацыі пад час Генасамблеі ААН. І ўявіце сабе: я пачула, як дзяўчына побач са мною, глядзячы на фотаздымкі, у паўголаса казала: “Галубоў на Трафальгарскай плошчы гэтаксама шмат і сёння!..” Хто ведае: можа калі хто з гэтых хлопцаў і дзяўчат пабывае ў сталіцы Англіі ды і ўспомніць і пра Кандрата Крапіву, і пра гэтую сустрэчу.

ВЕСТКІ

Вершы — стваральная сіла
Рыгор Арэшка

Паэзію на беларускай мове можна слухаць у новым праекце радыё Sputnik Беларусь. Вершы выбіраюць ды чытаюць вядомыя ў краіне людзі.

На пачатку месяца інфармагенцтва і радыё Sputnik Беларусь запусціла праект Sputnik.Чтения. Пра тое паведаміла прэс-служба Sputnik. У плыні праекта вядомыя беларускія палітыкі, музыкі, артысты і спартсмены ўжо чытаюць вершы беларускіх аўтараў. Пачатак праекту ў краіне даў кіраўнік Sputnik Беларусь, тэлежурналіст Андрэй Качура: ён чытаў верш “Зімой” Максіма Багдановіча. “Вялікія паэтычныя творы не ведаюць часавых, а таксама палітычных ці этнічных межаў, — лічыць Андрэй. — Праект Sputnik.Чтения — гэта спроба аб’яднаць людзей пры дапамозе паэзіі ў той час, калі свет перажывае няпросты перыяд”. Журналіст згадаў, што беларуская мова — гэта душа нашага народа. Чытаючы вершы па-беларуску, мы паказваем свету як мілагучнасць і напеўнасць мовы, так і прыгажосць роднага краю, адметнасці нашай культуры, ментальнасці, светаўспрымання”.

Sputnik (sputniknews.com) — гэта агенцтва і радыё з мультымедыымі інфахабамі ў розных краінах. Да праекта падключыўся мастацкі кіраўнік Беларускага дзяржаўнага ансамбля “Песняры” Вячаслаў Шарапаў — з вершам Янкі Купалы “Лясное возера”. Была ў радыёэфіры і гімнастка Любоў Чаркашына, бронзавы прызёр Алімпійскіх гульняў у Лондане: чытала верш Вікторыі Галоўчык “Сэрца”. Як паведаміла ў нашу рэдакцыю з прэс-офіса Sputnik Беларусь Алена Сямёнава, ёсць дамоўленасці і з іншымі людзьмі.

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Няскораны паэт з Баксана

Іна Ганчаровіч

На беларускай зямлі загінуў у 1941 годзе Алі Шагенцукаў, паэт і заснавальнік кабардзінскай літаратуры. Цяпер яго імя носіць адна з бібліятэк Бабруйска.

Тэму для артыкула падказаў супляменнік, лідар беларускай суполкі з расійскага Нальчыка Павел Сідарук. “Кабардзіна-Балкарская Нацыянальная бібліятэка падпісала пагадненне аб супрацоўніцтве з бібліятэкай імя Алі Шагенцукава з Бабруйска, — напісаў ён у рэдакцыю. — У нашай рэспубліцы, ды і за яе межамі многія ведаюць: Алі Шагенцукаў — заснавальнік, класік кабардзінскай літаратуры. А загінуў ён у Бабруйскім лагэры для ваеннапалонных восенню 1941-га. У Кабардзіна-Балкарыю ў 2010-м, калі адзначалася 110-годдзе з дня яго нараджэння, прыезджала з Бабруйска загадчыца бібліятэкі Таццяна Чарняўская. Яна ж, як і я, у 2015-м была ўзнагароджана медалём Алі Шагенцукава “Салдаты Перамогі” — ён заснаваны Расійскім Лермантаўскім камітэтам. То можа будзе тэма цікаваю для чытачоў?”

Дзякуем, спадар Павел! Такія падказкі — толькі на карысць справе. Бо, пэўна ж, многія і не ведаюць, што

Паэт Алі Шагенцукаў

сёння звязвае Нальчык з Бабруйскім. А нябачныя ніткі трывала паядналі сталіцу Кабардзіна-Балкарыі з беларускім горадам. Нядаўна Кабардзіна-Балкарская Нацыянальная бібліятэка падпісала пагадненне аб супрацоўніцтве з Бабруйскай гарадской бібліятэкай №7 імя Алі Шагенцукава.

Гэтае імя сёння — сімвал мужнага змагання мільёнаў прадстаўнікоў шматнацыянальнага савецкага народа з агульным жорсткім ворагам. Крыху больш за сорак гадоў пражыў Алі Шагенцукаў, але ж паспеў стаць класікам, здабыць сусветную літаратурную славу.

Нарадзіўся ён у сяле Кучмазукіна (Старая крэпасць), цяпер гэта горад Баксан. Алі стаў педагогам: працаваў настаўнікам кабардзінскай мовы, дырэктарам школы, пісаў артыкулы ў газеты, у якіх надаваў шмат увагі мове, адукацыі, выхаванню дзяцей і моладзі. З 1934 года працаваў у Саюзе пісьменнікаў рэспублікі, у асноўным з маладымі творцамі. Калі пачалася вайна, Шагенцукаў быў вядомым паэтам, заслужаным дзеячам мастацтваў рэспублікі. Разам з многімі землякамі ён адправіўся на фронт. І восенню 41-га трапіў у палон: спачатку ў гомельскі, а затым у Бабруйскі лагер №131. Апошні, сумна вядомы зверствамі гетлераўцаў ды іх здзекамі з людзей, размяшчаўся на заходняй ускраіне горада, на ўзгорку паблізу чыгункі. Не вытрымаўшы умоў, фізічных і маральных катаванняў Алі Асхадавіч у тым жа годзе і загінуў.

Ніякіх дакументальных звестак пра палон, смерць паэта па гэты час не знойдзена. А сведкі яго знаходжання ў палоне, якія былі побач з ім, пакінулі нашчадкам свае прызнанні. Сваякі Алі Шагенцукава адшукалі пасля вайны відавочцаў страшных падзей. Яны расказвалі: называў ён сябе ў лагэры Аляксеям. У палоне, у нечалавечых умовах працягваў пісаць вершы. Хоць нічога з напісанага тады не захавалася, але відавочцы памятаюць: на вершы

Манумент мужнасці і смутку ў Бабруйскай крэпасці

Алі землякі паэта спявалі патрыятычную песню. Ворагі ведалі, хто такі быў Алі Асхадавіч, ведалі пра яго аўтарытэт сярод ваеннапалонных. Кажуць, хацелі схіліць да супрацоўніцтва, а ён адмовіўся, разумеючы, да чаго гэта вядзе. Сведкі расказвалі: паэту давалося шмат пакутаваць, прайсці сапраўднае пекла. Праз шмат гадоў пасля вайны былы вязень Бабруйскага лагэра №131 Лукман Шыдугаў расказаў пра развітанне з сябрам і суайчыннікам: “Я папрасіў таварышаў па пахавальнай камандзе дапамагчы выкапаць магілу для Алі на дне яра. Хоць слова “капаць” наўрад ці тут да месца.. Мы рукамі разгарабілі зямлю і аддалі апошнія ўшанаванні вялікаму чалавеку”.

У 1975 годзе Пастановай Савета Міністраў БССР Бабруйскай бібліятэцы №7 было нададзена імя Алі Шагенцукава. “З таго часу нашы супрацоўнікі

займаюцца зборам звестак, дакументаў, кніг і публікацый пра паэта, — расказала мне загадчыца бібліятэкі Таццяна Чарняўская. — У бібліятэцы ёсць куток памяці паэта. У кніжным фондзе сабралі рэдкія зборнікі паэта, падараныя сваякамі Алі Асхадавіча: як у рускім перакладзе, так і на яго роднай мове. Падтрымліваем цесныя сувязі з вялікай яго раднёй. Не так даўно ў Бабруйск прыезджала Раіса Шагенцукава, жонка малодшага сына паэта, з унучкай паэта. Не раз і мы бывалі на яго радзіме”.

Чуюць сёння імя Алі Шагенцукава і сцены вядомай Бабруйскай крэпасці: у 2014-м на яе тэрыторыі адкрыты Манумент мужнасці і смутку, прысвечаны ахвярам фашысцкай няволі. Цяпер сваякі, суайчыннікі “кабардзінскага Пушкіна”, так яго называюць у Кабардзіна-Балкарыі, наведваюцца і туды.